

Gen Aktarımlı Tarım Ürünleri

Son bir yıldır İngiltere’de gen aktarımlı (GM) tarım ürünlerinin çevreye ve o ürünleri yiyen insanlara zararı olup olmayacağı tartışılıyor. İngiliz yasalarının halkı GM tarım ürünlerinin tehlikelerinden korumaya yetmemesinden korkuluyordu. İngiliz hükümeti halkın bu konuda İngiliz hükümetine olan güvenini tazelemek için, nihayet geçen hafta iki yeni komisyon kurdu; bunların görevi, politikacılara gen teknolojilerinin uzun sürede insan sağlığı, tarım ve çevreye etkisi üzerinde bilgi vermek olacak. Hükümet tartışma boyunca GM ürünlerden yana koyduğu tavır desteklemek üzere bilim ve tıp başdanışmanlarından bu konuda bir rapor aldı. Bu raporda GM ürünlerin ilk kurallarından itibaren halk sağlığı için taşıdığı risk değerlendirildi ve şu sonuca varıldı: “GM ürünlerinin sağlığa zararı yoktur”. Fakat rapora şu da eklendi: “Halk sağlığı gözetim servisi GM besin yiyenlerdeki herhangi bir soruna, örneğin alerjilere, derhal müdahale edilecektir.”

Fakat bu taktik iyi sonuç vermedi. Gazeteler şöyle manşet attılar: “GM ürünlerine karşı önlem almak işi savsaklanıyor”. Çevreci gruplar da huzursuzdu. Dünyanın Dostları grubu, yeni komitelerin kurulmasından memnun olmakla birlikte raporu “son derece yetersiz” diye nitelendirdi. Bu grubun sözcüsü A. Bebb şunu söyledi: “Bizim başka bir komite katmanına gereksinmemiz yok. Bu hiçbir şey çözmez”.

Yıllardır dükkânlarda az sayıda GM besinler satılmasına karşın, kamuoyunun bu ürünlerden korkmaya başlaması yenidir; geçen yaz, bugün yanlışlığı anlaşılmış olan bir makalede (Science, 21 Mayıs, s. 1247), GM patateslerin sıçanlarda büyümeyi durdurduğu ve bağışıklık sistemini ketlediği yazıldı ve korkular bundan sonra başladı. Daha önceki hükümetlerin sığır süngersi beyin hastalığını ya da “deli dana hastalığı”nı önle-

medeki beceriksizlikleri, halkın hükümete olan güvenini sarsmıştı.

Bugüne değin deneysel olarak GM ürünler, ekmekler ya da besinler satmak isteyenler, yalnız bilime dayanan iki komitenin iznini almak zorundaydı; Çevreyi Etkileyen Madde ve Ürünler Danışma Komitesi (ACRE) ve Yeni Besin ve Yöntemler Danışma Komitesi. Bu komiteler GM ürün ve besinlerin uzun vadeli tehlikeleri için yeterli bir strateji geliştiremedikleri için eleştiriliyordu. Yeni iki komite, İnsan Genetiği Komisyonu ve Tarım ve Çevre Biyoteknoloji Komisyonu, bu açığı kapatmaya yöneliktir. Bu komitelerin kesin görevleri belli değildir, fakat bu konularda yasa ve yönetmeliklerdeki boşlukları dolduracaklar ve hükümete danışmanlık yapacaklardır. İnsan Genetiği Komisyonu genetik teknolojinin uzun vadede insan sağlığına etkisini, tarım komisyonu biyolojik çeşitliliğin ve GM ürünler ekilmesinin etkilerini inceleyecektir. Yeni GM besinlerin üretilmesi, geçen yıl kurulmuş olan Besin Standartları Ajansı’nın iznine bağlıdır.

İngiliz Bitki Üreticiler Derneği teknik bağlantılar memuru J. Maplestone

Atılmış Fasulyeler: GM ürünlerine karşı olanlar, GM soya fasulyelerini Tony Blair’in oturduğu Downing caddesine döküyorlar. (Pankartta yazan: TONY DOĞALA DÖN)

yeni komisyonları onaylanmıştır. Maplestone şunu söylüyor: “Çok fazla korku ve pek az gerçek var. Komite, bu konudaki tartışmaları bilimsel bir zemine oturtabilir”. Nuffield Biyo-etik Konseyi direktörü S. Thomas, bu komisyonların bir tartışma başlatmasının iyi olacağını, fakat halkın güvenini kazanamayacağını söylemekte ve şöyle devam etmektedir:

“Bu komisyonların özerk olmaları gerekirdi; fakat gazete başyazarları onların hükümetin cebinde olduğunu söylüyorlar”. Buna karşı Bristol Üniversitesi Fen Fakültesi Dekanı ve ACRE başkanı J. Berringer, Tarım Komisyonu’nun bilimle politika arasındaki açığı kapatacağını düşünüyor ve şöyle diyor: “Böyle bir komiteye uzun zamandır gereksinim vardı; fakat nasıl çalışacağı daha belli değil”.

Bakanlar GM hakkında kendi görüşlerini açıklamaya hazırlanırken İngiliz Tıp Birliği (BMA) GM raporuna cephe aldı. BMA, GM besinlerin alerji yapabileceği üzerinde duruyor ve GM ürünlerin uzun sürede tehlikesiz olduğuna dair bilimsel bir görüş birliğine varılana kadar, GM ürünlerin ekilmesinin yasaklanmasını istiyor. Yine BMA’ya göre, GM ürünleri, örneğin soya fasulyesi, satılırken GM ürünleri olmayan besinlerden ayırt edilmeli ve GM diye etiketlenmelidir.

Londra Kraliyet Koleji’nde halka bilim anlatma profesörü olan J. Durant, GM ürünlerin etiketlenmesini ve bunları halktan isteyenlerin kullanmasını istemektedir. Durant’a göre biyoteknoloji endüstrisi de tüketicilerin yararlı bulacağı ürünler yaratmalıdır. Bugün satılmakta olan GM ürünler, halka bir yarar sağlamamaktadır. Durant şöyle diyor: “Biyoteknoloji kızartılırken az yağ emen patatesler üretebilirse, halkın GM ürünleri hakkında ne düşündüğü daha iyi anlaşılacaktır.”

Science, 28 Mayıs 1999
Çevri: Selçuk Alsan